

SZEGEDI HIRADÓ.

12-ik szám.

Csütörtökön, télutó 9-én 1860.

Második évfolyam.

Hegjelenik:

Hetenként kétszer, csütörtökön és vasárnap reggel.

Szerkesztői iroda:

Tanodánca, Lemelelcház, 359. szám, hová a kéziratok bementve utasítandók.

Kiadóhivatal:

Burger Zsigmond könyvkereskedése.

Előfizetési feltételek.

Szegeden hazhozordással: Egész évre 6 frt., — félévre 3 frt., — évnegyedre 1 frt 60 kr. osztr. ért.

Videkre postán: Egész évre 8 frt., — félévre 4 frt., — évnegyedre 2 frt. osztr. ért.

Egyes szám ára 8 ujkr.

Hirdetések:

Az öthasásos pettisor egysezeri hirdetésnél 7 ujkr kétszerinél 6 ujkr., többszörinél 5 ujkr. Bélyegdíj minden egyes beiktatásért 36 ujkr. A nyitlertben a háromhasásos pettisor igtá tási díja 20 ujkr.

Az előfizetési pénzek és hirdetének Burger Zsigmond könyvkereskedéséhez címezendők.

Lapunkra folyvást fogadunk el előfizetéseket a fönkitett feltételek mellett.

A helybeli és k. rendőrhatalóság által a „Szegedi Híradó” szerkesztőségének következő leirat kézbesített:

„Magyarország es. k. főkörmányzósága f. hó 2-án 359/eh. sz. a. kelt magas leírásban a következő nyilvántartatik: A „Szegedi Híradó” szerkesztősége a télhó 26-iki 8-ik számába foglalt „Nyitl levél a szegediekhez” című cikk és függelékének közlése által azt bizonyította, hogy az igazat, melyet több rendbeli tapasztalatok szerint föladatait tűzött ki, következetesen folytatja, és a magas es. k. főkörmányzóság, mitűn ily irány a közönséggel és renddel semmiképen sem egyeztethető meg, ezen es. k. rendőrigazgatóságot megbízni méltóztatott, hogy nevezett lapnak a második írásbeli megintést kiszolgáltatassa. Mi a szerkesztőségnek és a kiadó urnak ezenről tudtára adatik.

Pesten, 1860. évi télutó 6-án.

448/eh.

Es. k. tanácsos és rendőrigazgató

Protmann s. k.

A „Szegedi Híradó” szerkesztőségének

Szegeden.”

Tájékozas teendőink körül.

II.

Első cikkemben, melyet e cím alatt írtam, megértem, hogy már az élető szükségek közé tartozik oly lapnak megindítása, mely nem érné be a megtörtént dolgok rövidebb vagy hosszabb megemléseivel vagy leírásával, hanem ezek mellett a közönség szükségait tartva szemmel, módokról gondoskodik, melyek e szükségek fűződésére legalakalmatosságok volnának.

Sokan az ilyen lap szükségét épen oly becsületig tartják, mint magam; érzik különösen azok, kik tölmányval foglalkoznak és sem azt nem képesek kipalutolni, mi van már meg magyar nyelven, mi nincs, sem azt, hogy a sok hiány közl melyik az, melynek betöltését leginkább sürgetik életünk és a körülmények; de mivel ilyen lapok más nemzeteknél nem léteznek, nálunk sincs remény, hogy egyhamar ilyen keletkezni lássunk. Azon szerencsétlen rögeszne, hogy ami másutt van, annak nálunk is kell lennie, ami pedig másutt nincs, arra nálunk sincs szükség, e szerencsétlen rögeszne utján állván minden szellemi és jeleim önállásnak, és minden eredeti gondolatot már esirájában fojtván meg.

Kik csak azt tartják helyesnek, mit más nagyobb hírből álló nemzeteknél látnak, azokkal nehez megérteni, hogy azok a nagyobbbírti nemzetek, ha helyet eszerűnek velünk, nem azt nézik, mit csinálnak mások, hanem mit javasolnak nekik saját körülményeik, mit kíván tőlük helyzetük.

Ha mi hozzá szokhatnánk, hogy saját helyzetünkől kérjünk tanácsot, hogy körülményeink szerint válasszunk célt, nem azt nézve, mit szeretnénk, hanem azt, mit legfőbb érdekeink és legfőbb javaink tőlünk követelnek; ha rá tudnók adni fejünket, hogy lemondván a lehetetlenről, szűnjünk meg egyfelől ábrándozni, másfelől pazarolni tévesztett cölakra erőnket, hanem e helyett ha meg-

valasztottunk a szükség és lehetőség szerinti célt, törekedjünk is annak elérésére teljes erőnk szerint, ernyedetlenül és körömszakadtaig: akkor tudom, hogy szavam viszhanga találna és oly értesítő fogna létesülni, melynek élete és tartalma nem függne sem valamely magános kiadó akaratától, sem a közönség ízlésétől, hanem hazánk legjobbjai által támogatattván, őrszennel viraszana nagy és kis érdekeink fölött, fögylemett arra fordítván, hogy ne maradjon egy mező se parlagon és ne menjen semmi erő, semmi teltség kárba.

Egyik oldalról azt vetik ez ellen, hogy a munkát el kell osztani, kiké válasszon szakot és a mellett maradjon, azt mívelje teljes erője szerint; s hogy ugyanezen elvet kell alkalmazni a lapokra is: mindenik válasszon tárgyat, mint csakugyan történik, lévén már nálunk is „Religio”, meg „Protestans egyház és iskolai lap”, „Tanodai Lapok”, politikai, egyetemes míveltségi, szépirodalmi, színházi, divat, orvosi, gazdasági, borászati, kertészeti, vadász és verseny és más lapjaink, és ha mindenik a maga szakját tőlünk telhetőleg mívelendi, lehetetlen, mondják, hogy valamennyi érdeket ne legyen képviselve és akkor az olyan lap, milyen itt sürgettünk, legalább is fölösleges.

Azonban tisztelet becsület minden kiesiny és nagy lángnak, mely az egyes ternekek, boltokak, műhelyek és a csarnokok magas ivezetit megvilágítja; de valamennyi együtt sem fogja pótolni a napnak nem csak világító, hanem egyszersmint melegítő, nem csak melegítő, hanem egyszersmint életető, és nem csak életető, hanem egyszersmint örövendezettő sugárát. Hisz világítani, világít a villám is, világít a szentjános bogara, világít a redves fa s a kátrajros gertya is; de itt oly szemről van szó, mely a magashol nézven alá, ne csak a jelenbe világítsa meg, hanem lásson messzire, a múltba vissza, a jövőbe előre, a jelenben köröskörül, a látáhatár minden pontjára, az eshetőségek minden legkisebb jelére figyelvén.

Mezőről van szó, melyen ne érdeket érdekekkel találkozzék, hanem szellem szellemmel, eszme eszmével, mindenik azt hozván, ami legjobbat bír és amit legüdvösebbnek vél. Központból van szó, mely egy oldal felé se legyen elzárva, mert hisz hol a szellem kezdődik, ott kezdődik a szabadság is: központból, mely központja legyen nem körnek, hanem téknek.

Mig ilyen lapunk nem lesz, addig de sokat fogunk még irni és olvasni hiába. Irni hiába azért, mert nálunk az igazat nem azért hiszik, mert igaz, hanem azért, mert bizonyos ember vagy bizonyos lap mondja. Más ember és más lap hiába beszél, nem mernek neki binni, mert attól félnek, valaki kinevethetné őket. Hiába olvasni pedig azért fogunk, mert nem lévén utatlatlank, magunknak kell keresnünk és olvasnunk csak, előlvasnunk mindent, hogy az itt-ott a szalma és polyva közt elszórt szemet el ne szalaszszunk. Pedig a hiábaváló írás és olvasás nem esékély vesztés, mert időnkbe telt, ez pedig életünk; és pénzünkbe telt, s ez vagyunk!

Mig ilyen lapunk nem lesz, addig de sok víz fog lefolyni nem csak a Dunán, hanem más folyózat fölyőinkön is használatlanul; de sok kérdés fog egyik-másik lapban megpendítettü és elejtetü megoldatlanul, mert nincs ki a tanácskozást vezesse,

nincs ki a kérdés mellett vagy ellen történt nyilatkozatokat számba vegye, összemérje és a végeldöntést lehetővé tegye.

Hogy csak egy példát mondjak: taennyi beszéd folyt már a muzeum terebébe helyezőndő székekről. Ha tetszik, szabad a tárgyat a kisebbszerekek közé számítani; de tekintve, hogy országos vizshangra talált, senki sem fogja rossz néven veheti, hogy itten példaképen emitem. Azok nézete, kik azt hiszik, hogy a muzeum ügyében csakugyan előbb kellene tenni a szükségést és aztán a kellemet, előbb az építletet, aztán a díszítményt, előbb a falat, aztán a festményt, és vannak, kik ezt hiszik, — mondom, ezeknek nézete még nem birt eljutni a közönség elé, de volt annyi befolyása, hogy a székek ügye egyideig — lelt. Mig a muzeum kerítése ilyen, amilyen; mig a muzeum kertje alatt delföld elvezető utca — nicsoda is hamar, hogy nevezzem, hogy minden érzéket föl ne láztassak? addig nem kellene székekről beszélni, vagy ha már csakugyan lelkesedni a közügy iránt, az egyiket eszelekedvén, a másikat nem volna szabad elmulasztanunk.

Ha szabad volna a szerény vidéki lapnak föl emelni szavát a fővárosi lapok nagyetekintélyű szerkesztőihöz: azon kezdené, hogy megkérné őket, igyekezzenek az általunk kimutatott szükséges lap hiányát pótolni azáltal, hogy a nemzet szellemi érdekeire s a vidéki közönség e nembeli szükségére több tekintettel legyenek, mint eddig. Gondoljak meg, hogy tőlük várunk irányt és jelszót, őket szeretnők elill látni az eszünk azon magasságában, az érzelmek azon nemességében és az izlés azon tisztaságával, melyeket más nemzetek napi sajtójában hiába keresnénk.*)

Más nemzetek lapjai e magasságban nem verődhetnek, mert alig van lap, melyet pártérek ne vezette. Minket oly helyzetbe juttata sorsunk, hogy részrehajlása nincs okunk s így mi vagyunk azok, akik egyenes irányban emelkedhetünk, mint mezőink pártitaja, oly magásra, hogy onnan nem egyes ország vagy földrészt, hanem az összes emberiség dolgait is kiserhessük részvételt és figyelemmel, a magunkéit természetesen legelőli, még pedig „bölcs szeretettel!”

Barsi József.

I p a r r e n d.

(Folytatás).

Hatodik fejezet.

Iparos segédcsémet.

b) Tanoncok.

88. §. Tanoneul tekintetik, ki valamely önálló ipartörzönél, az ipar gyakorlati megtanulása végett alkalmaztatásba lép.

89. §. Hogy kiskora tanoncokat tartlhasson, az ipartulajdonosnak 24-ik évet meg kell haladnia.

Azonok, kik valamely bűnért általában vagy valamely nyorvagyból elkövetett, vagy a közérkösség ellen irányzott vétségért vagy valamely olyanmú átlágásért elítéltek, valamint azoknak is, kiket a 137. §. értelmében a tanonctartatási jog elvették, sem kiskora tanoncokat fölvenni, sem a már megföltéket tovább megtartani nem szabad.

*) Megtettük egysezer épen a muzeumi díszszékek tárgyaiban, és épen azon lap által, mely legkevésbé mutatja vezérszerepe hivatottunk magát, s mely házassági jutalonkerésztökéig, amennyi itten igazán ledonolgottánk. Ama lap szerent csak annak szabad szólni a közügyekről, kit véletlen sorsa Pestre vetett.

Szerk.

Szegedi tárogató.

A politikai országos hatóság azonban föl van hatalmazva azon esetekben, midőn kártól vagy veszteségtől tartani nem lehet, az iparos társulat meghallgatása nem kivételesen engedélyt adni.

90. §. Kisköru tanoncok főttele, a főtvetés és bánásmód feltételeit, különösen pedig a tanulási idő tartamát szorosan meghatározó szerződés alapján főttenük, mely, ha a tanítómester valamely iparos társulathoz tartozik, az utóbbi eljárássága előtt, különben pedig a közszegélyjárás előtt köztendő és ügyarott örendő.

91. §. Valamely tanone főtvetélen próbaidő köthetnek ki, mely alatt a két fél akármelyike tetzése szerint visszaléphet.

A próbaidő két hónapot nem haladhat meg.

92. §. A tanulási viszony tartama, a tanpénz, az ellátás, lakás stb. főttelei szabad egysége tárgyai; mégis az azon iparágra nézve a hely szerint szokásban lévő leghosszabb taidonél hosszabb nem köthetetik ki.

Különös ügyesé hiányában a helyi szokásokhoz kell alkalmazkodni.

93. §. A tanone tanítómestere iránt engedelmességre, hűségre, szorgalomra, illendő magaviseletre s hallgatagságra köteleztetik s magát annak utasítására szentelt kell az iparban alkalmazni.

A kisköru tanone tanítómestere házi fenytéke alatt áll s annak védelmet s gondosságot élvezi.

94. §. Betegség esetén tanone, ki tanítómestere házi körében él, hasonló segélyre bir igényvel, mint nyilmen az általános törvények szerint a munkaadó eselésége iránt tartozik.

95. §. A tanonei tanone köteles a tanone iparos kímélettelére ügyelni s tőle az erre megkötött időt és alkalmat más szolgálatra fordítás által elvonnia nem szabad.

A mester tartozik a kisköru tanoncot munkaságra és jó erkölésre, a vallási kötelességek teljesítésére, a törvényvel kiszabott oktatások látogatására s ha a közszegélyben a tanonok részére iparos tanoda áll föl, ennek látogatására is szorítani, irányában minden roszbántól tartózkodni s őt attól a többi szolgálatársak és házhortozók ellen is védeni.

A kisköru tanone megbetegedése vagy megcsúszása s egyéb fontos események alkalmával, melyek a szülők, gyámok s egyéb hozzátartozók közbejöttét igénylik, tartozik ezeket tudósítani.

96. §. Egyébiránt a tanulási viszony is fontos okokból a világon vagy hallgatag kikötött idő lejárta előtt is azonnal félbontatható.

Ez eset áll be különösen:

1. A tanítómester részéről:
 - a) ha a tanone valamely 78. §. 1. pontja b) és d) betűi alatt jelölt események követ el,
 - ha a kétévesnél kinyilvánul, hogy a tanone az iparizlet megtanulásában nem képes.
 - c) ha a tanone munkájában betegsége által hat hétélnél tovább gátolva van.
 - d) ha a tanone egy hónapnál tovább terjedő ideig togságba kerül.

2. A tanone, illetőleg törvényes képviselői részéről:

- a) ha a tanítómester tartozó kötelességet durván elmulasztja, a tanoncot erkölkestelen vagy törvényellenes eseményekért esábitni ügyezszik, vagy a házi fenyték jöveával visszalé.
- b) ha a tanítómester egy hónapnál tovább togságilag letartóztatja vagy rövidbe idő esetén is, ha a tanone életfontosságáról gondoskodva nincs.
- c) ha a tanítómester más közszegélybe költözik át; mindazáltal a viszony felbontása végetti ajánlatnak az átköltözéstől számulta legfőbb két hónap alatt kell történnie.

97. §. 14 napi fölmondásra a tanone tanulását elhagyhatja, ha hivatását megváltoztatja vagy más iparra megy át; ha egész tanulásiidejének kitöltése által megakadályoztatnak, valamely őt ellátással kínáló alkalom felhasználásában, vagy ha rá szülőknek, körülményeik megváltozása miatt, ápolása, gazdaságuk vagy iparizletük vezetése végett szükségük van.

98. §. Egyik vagy másikkal a kikötött kötelességek teljesítésére tehetetlenül válassza, a tanítómestert vagy tanoncaim halála vagy azáltal, hogy a tanítómester iparról lemond, a tanítási szerződés magától elenyézik.

99. §. Ha a tanulási viszony, a világon vagy hallgatagságon meghatározott idő előtt megszűnik, vagy az iparizlet megszűnik, akkor a 79, 80 és 81. §§. alkalmazásának van helye.

100. §. A tanulási viszony felbontásakor a tanítómester a tanoncaim kívánságára bizonyítványt tartozik kiadni az életútjáról tanítól, az általi magaviseletéről és a mesterségben szerzett kiképzéséről.

101. §. Az iparos, ki tudva szökevénytanoncot vesz föl, büntetést von magára s a tanoncaim egyúttal tartozik az előbbi tanítómestereknek a tanone elzökése által származott kárát az általános polgári törvénykönyv 1303. §-a szerint felelős.

A szökevénytanone a tanítómester kívánságára a tanulásra visszaláttatik s tanítómestertől vagy a körülmények szerint a hatóságtól megfelelő büntetéssel fenytetik.

(Folyt. köv.)

A csongrádmegyeyi gazdák dali-dója az ezü táncúval alatt bizonyítvány legfennebb volt. Nem tartjuk szükségesnek, hogy a kiállítás fenyéről egyebet szöjünk, mint azt, hogy nagyobb és apróbb nevezeti hobozók között Magyarhon. Csongrádmegye és Szeged város címeri képzék a terem díszítményét; a színesek fölözöszödi események termekké, a karzat: ötteremmel alakították át. A zsufolás megtört teremben nem láttunk egyetlenegy hólygot, ki nem magyarul lett volna öltözködvé; az urak közül is csak hatot számoltunk olyat, kik nem általában valának. A vidék nagy számmal volt képviselve. Hólygek és urak egyaránt a legvidorabb kedvvel táncoltak végig a francia négyesekből és esádsokból álló táncrendet. A füzértane meglepetés volt a vendégeknek, amennyiben a szokásos zene helyett magyar zenére jártuk s hálá Zarkavölgyi táncmestres ur tapintatos rendezésének, a legszebb sikerrel. Minden részveő és néző lelki örömmel fejezte ki helyeslést a füzértane ezen idomítása fölött. A füzértane szerb kölvál végződött. A vigalomnak reggeli félhétkor lett vége s meg vagyunk győződve, hogy velünk egyútt mindenki örömmel emlékszik vissza e valóban magyar szellemi dalidóra.

Malocsay Izabella leánynevelődjében f. hó 5-én csinos táncestélyt adott növendékei számára, kik igen szép jelet tanúsított képződési haladásnak. Először is egy francia alkalmi színművet játszottak el, mire egy magyar, szintén alkalmi darab következett, melynek harmadik fölvezetésében a gyermekek halál mondtattak szülöikhez azon áldozatokért, melyeket gyermekeik növelésére szentöltek. Ezután több szép költemény szavalatván el, következett a tánc, a kicsinyek kezdték meg s a jó magyar lakoma után a nagyok folytatták. Szülők és vendégek szép számmal jelentek meg s meglegedve hagykák el az intézetet, hál ezuttal mulatságon vetek ugyan részt, de az alkalommal tapasztaltattak, hogy gyermekeik nem hiába viszik oda a tandjakat.

100. — Az altisztek vigalma a „Tigris” vendéglőben f. hó 6-án este tartott. Világos, hogy a szegedi parányi helyőrség csakis kisszámmal altisztek juttathatók e vigalomba; de e mellett nem szabad gondolnunk, hogy közönsége sem volt a vigalomnak, mert volt nagy közönség minden rendű népből és urakból. A túlműtött helyiség testvérsé mulatsága reggelig tartott.

100. — A mult számban futólagosan közölt kiöntés nem oly kisszerű, hogy föltéte tréfnái még tovább is jó kedvtűt volna. Az ugynevezett „ludvár” atellenében az ugy köztézt „nyáigát” szakasztá el a Tisza árja és ezáltal helyismerők állítása szerint közel 4—5000 föld föld került víz alá, mi esakugyan elveszi az ember kedvét, ha még hozzá adja, hogy az a gát sem nyulak ellen, sem pedig nyulak által nem volt készíttve. Nehogy józan elvek ellenségeiként tűnjünk föl, egy szóval mondatjuk, mi is igen szeretjük a Tiszabábozást, de hogy mindemellett sem fogjuk mádnai az eljárásokat, midőn oly terjedelmes föld megörözést ly nyulszívó gátja bizalmas ly száraz év után, mi kor a földmunkálakra ly „gyöngyidők” jártak és azok a sok munkálats kezek úgy vártak a nap-száma, sieltünk a t. m. n. urak helyett is megfellel, hogy az a pénzlele sem oly bőven termő dolog, hogy mást ne mondjunk, mint például a polyva. Ez világos. Ezt igen jól tudja minden ember. Erre mondta a dorozmai ember bankó hiányt kérdő társának: „azek a bankésinálók is bele mutat már, minthogy tíz év óta sem ejtjük sem napulak” s ezért hallgatott el az a dal, mely így kezdődött: „Lygunk a ki.” s ezért vannak a „bort nem iszom” társulatok; s talán hogy ezek most mind vízet isznak, apadt meg a mi öreg Tiszánk. Még jobban is megapadna, ha a süvényházi, dóci, esanyi rétek továbbra is úgy nyelnék, mint eddig. A halászkok már most azon kezdenek búslálni, ha majd az életölt rétek- és földkekről visszatérül a víz, azok a sok szép halak is visszafordulnak, minkeelőtte idejük lett volna őket bearnálni vagy a halaknak jött volna kedvtűt az élet fáját gyarapítani. A szegedi halász azt mondja, hogy „még a halnak is van esze.” Mi azt mondjuk, hogy ez esztalanság. Elég sajnos, hogy még sokat kell számíttanunk halászaik esztalanságára, kik ebben oly ügyesek. Hitünk szerint amit nem ködre építünk, még nem apadnak a vizek és a tavasznak okvetlen meg kell jönni, ezzel pedig rendesen áradásra váruk. Szegeden sok derék magyar ember él, de halászaik soha sem szoktak hátramaradni. Közszükség idején előharsosoknak tekinthetjük őket.

100. — Nehogy valakit nevéül dicsérjünk meg, névtelenül mondjuk, hogy van Szegeden egy fogadós, akinek fölöttesége valamely magyar lapot ajánlani. A szép számmal idegen lapok mellett majd minden magyar lap meg van nála. Aki szereti az ilyen fogadót, keressse föl, megtalálja Szegeden.

* Egy írj, ki a gyakorlati ügyvidi tén közl két évig, a növelő pályán pedig három évig működött, ajánlja magára a helybeli ügyvéd urak, szülők, gyámok és növelőtanuladomsok figyelmébe. Bovebb fölvilágosítással szolgál e lapok szerkesztősege.

* Közlebről azon hír terjedt el, hogy ama rendelet, midőntől 1860-ban a sorozás emarad, most visszavonának. Nem tudjuk mennyiben van alapja, annyit azonban látnak a „Fortschritt”-ban, hogy a prágai tanács az ifjúságot falragaszokban hívja föl, hogy a kötelezettség álljanak készen a sorozásra.

100. — A mult napokban jámbor olajstát olvastunk a magyar éltápról, ami még eddig nem akart teljesedése menni, egy csarnok vendéglője meg a legutóbbi nap is megzavarta néhány ur jó évtágyát.

100. — Az idej enyhe tél majd kétségbe ejte a emkázásokat; hajóval a vidékről hozhattak jeget s im az utóbbi napok meghozták hajó nélkülis. Nem lesz fölöttesége a jégvermek tulajdonosait nyelmezmetni, hogy ily emelkedő város évről évre több jeget fogyaszta, ha van, és a szegényebb új-szegediek vagy fölsvárosiak nem oly sok társadéggal rakhatnak jégvermekbe. Pénzforrás ez edes atyáim! És a jólétre töre emberiségnek az ily becsületes utakat nem szabad elszalasztania.

100. — Egy fiatal barátunk Orozslámason lakván, lóra pattant, Türek Kanizsára vigalomba menni. Torony iránt vette útját a szép holdvilágnál. Egszer nagy tocsához ért, mely tonak is beillet, neki vágat, azonban a víz nóttón né és egész tengerfőlet látt maga előtt s kénytelen volt visszafordulni. Ezer szomor dolog, hogy itt is valami nyulszívó gát volt oka a vigalomba nem mehetsnek A Tisza is kiöntött a gyulai földek egy részére. A jámbor síkföld pedig egészen meglapul a vizár ki-terjedése előtt.

* A szegedi halászkok a napokban nagy-szeűt halászatot tartottak a Tisza szigetében s hal helyett nyulat fogtak. A nyulak ugyanis a vadászok elől menekülendők, a Tisza fölözietgen kerestek menhelyet. A vadászok jégvermet kikerültnek ugyan, de a halászkok botjai elöl sehoval sem menekülhettek. Az esett nyulak száma majd száza megy.

* A krolinot naptáru használják a naptár-írók. Ez új föltöztést Burger Zsigmond könyv-kereskedésben mindenki megpillanthatja. E krolin-naptár nem az időválaszt, hanem csak a napokat és hónapokat mutatja meg.

100. — A kedd hajnali holdfogyatkozás Szegeden a fátályozott égen láthatóan lón, egyébiránt egész folyamata kivétel volt, csak hogy homályos idő lévén, a sötétítés nem volt oly élénk, mint néhány természetbarát látni óhajtja. Az idő ingadozása egész éjjel tapasztalható volt. Este tízta idő, később fölles, 10 óra körül homályos, 11 órakor elborult, fél 12-óra havazni kezdett és oly nagy mervén, hogy, mi rúkaság, egy órány idő alatt fél lábnyi hó esett, ezután ismét homályos idő állt be; a szél este nyugatból, 10 órakor délnyugatról, 11-órától, 12 órakor ismét nyugatról fútt. A holdfogyatkozás vége legutóbbban vala látható.

* Csánádi püspök Csajághy Sándor ő mőttségá f. hó 7-én délután 1 órákor meghalt.

* A „Bajai Közöny” szerkesztője következő tartalmu levelet kapott e napokban: „Tisztelt Szerkesztő ur! A magyar tudós társaság szent ügyének pártolására fölívho lelkes szavai keblem melyére hatottak s azért örömmel nyitom meg kicin lakóteremtőnk és abból esékly tehetőségem szerint ezenek a nemzetek előtt örökké díszelő magyar tudós társaság palotájának fölépítéséhez igényeltől külségek némi fölöttesére. Önzeg egy aranyat küldök azon kérséssel, hogy Ön e esékly adományt annak idejében illető helyére átszolgáltattni méltóztassék. Reményem és legyen szabad hinnen, hogy Baja városának lelkes leányai szintén példánat követni és a szent célhoz kitelhetetlen járulni fognak s megmutatják, miként Baja nem csak lelkes fiait, hanem igaz lelkes lányokat is ápol kebelében, kik edes hazánk szent ügyét szintén forró részvételt pártolni kedves kötelességöknek ismerik.” E levelet Baja egy lelkes hólyge, Kósa Emma intézte a nevezett lap szerkesztőjéhez.

— Nem első eset, hogy hazafias célörve alatt a valódi cél csak vakításul használtatik, s volt idő, midőn gondatlan közönységekben nem igen vizsgálva a szemünk előtt elterített halót, jó hiszmellem engedünk a fölívhoásoknak, melyek hazafias cél elősegítésére toboroztak; de a gondatlan közönységek ideje lejárt s a fél kezelem kevés részveőre számoltat korunkban. Talán hozzátehetjük és hazánkban s hazafias célokat egyeseknek kisszámmalolni engedni a közönség részéről könnyelműség, a vállalkozó részéről nyereszkedés. Nem is igen emelkednek újabb időben, hogy ily eseklések fordult volna elő egyesek részéről, sőt ellenkezőleg tapasztaltuk, hogy hazá mint külföldi művészek is verse-nyezetek jötteknek edn előadással, hogy egy vagy más közönségem öröktesek emléketek; s ha egy zeneművész vagy vendégzenész jötteknek edn előadásuk fele részét szenteli a jötteknek ednek, felét pedig saját keresetétl tartja föl, ez minden ember érti; de vannak más módok a hazafias vállalkozás cége alatt, valamint a közönséget, ugy a hazafias célt is megkárosítani. Egyet mondunk, mi ily fiktokszéri alakban Szegeden akar történni. Tegnap roszaszní hirdetmény akadt kezünkbe, mely jelenti, hogy Szabó József szüzigazgató a magyar tudós társasági palota építésére ténylegvalat rendez, az

azonban, hogy ezen tánevigalom jövedelmének csak fele része fog a magyar ludas társaság palotájára fordítani, nagyon kis betűkkel van jelölve, azt pedig épen csak gondolni kell, hogy másik fele része a jövedelemnek egyenesen és közvetlenül Szabó ur zsebébe eszmálik. Előre becsátva, hogy van e városban lelkes növény, mely évenként több vigalmat rendez jötevények cölakra, de e vigalom egész jövedelmével áldozik a közönnek a előre becsátva, hogy legközelebb a helybeli urakból bizottmány alakul, mely az általa folyó hó 6-ára rendezte feyves vigalomnak szintén egész jövedelmét adó jötevény közre: önkénytelen azon kérésik támad előttük, van-e Szabó urnak joga vagy legalább hivata érzi magát, hogy ily közregek ellen lépjen s megelázza a legnemesebb hazafias célra szentelt áldozat egy lelkes közönségnek? A feleletet s a hit, mi e sorok közül kinnarot, de mindenestoré lapang, hozzáképzelve a szépiót érkeket, megek Szabó urat e nemese felező vállatára hátoritak, közönségre bízik s meg vagyunk gyözödvé, hogy senkinek sem kell mondanunk, honnan fát e köpi-

nyegre a szél. Kívánsiak lettlünk volna még azon ellenörködő bizottmányra is, mely a közönséget aelől nyugtatja volna meg, hogy Szabó ur hazafias tárcája épen annyit nyelt el a vállalat jövedeléből, mint a tudos társaság épüldő palotájának alapja. (Annnyival inkább sietünk e hazafias érzelmi sorok közlésevel, mert saját véleményünket tartalmazza, s mert már hetek előtt személyesen figyelmeltettük Szabó ur at eljárása helytelenségére. Ugyhisztük Szabó ur at fogja engedni az egész jövedelmet a tudos társaságnak és ellenörködő bizottmányt kérend föl a számadás vitelére, vagy átadandja e vigalom rendezését a növényeknek vagy az utolsó vigalom rendezőnek. Nem szeretnénk arról értesíteni olvasóinkat, hogy a kettő közül egyik sem történt.)

* A „Dongó” írja tisztelettel jelenti a t. e. aláíróknak és megrendelőknak, miszerint a „Dongó” a második határidőre sem jelenhetvén meg, mint napár többé érdekel nem igen bírhat s mitűn a napártsrés különben is csak 2 lapot tett volna ki, reményli, hogy a t. e. aláírók tetszésével találkozan-

dik nézete, ha t. i. a „Dongó” nem mint napár, hanem mint humorisztikus évkönyv jelen endik meg egy ível nagyobb alakban.

* Párisban a tuillériákban néhány delű krinolin nélkül, rövid, leltő ruhában, mely a kebel fölött volt a testhez átkötve, jelent meg épen ugy, mint e század elején öltözöttek a hölgyek.

* Közlebb azon hir terjedt el, miszerint a „Szegedi Híradó”-tól visszalépvén, Szegedet végkép elhagyandom. Azok kedvéért, kikkel e tárgyban rögtön nem szóltak s kiknél talán e hir írodalmi vállalataimat illetőleg rossz véleményt szerezt: tudatom, miszerint a „Szegedi Híradó” igen, de Szegedet még most nem hagyandom el. Kmetty István.

Videki rövid hírek.

— A kecskeméti megyétörvényeszk közlebb N.-Körösön egy házaspár rossz gazdalkodás miatt teközlonak hirdettet ki. Valóban a ritkaságok közé tartozik, hogy a házastársak a kiadásban annyira öszhangozzanak, hogy a hatóságnak kelljen közbe lépni, meggátlandó őket pazarlásukban.

TÁRCA.

Cigány templom.

(Kölölyi népmunda.)

Nem mindig volt a cigány kőszá, vándor nép-faj; Erdélyben legalább hajdan igen jó állást foglaltak vol el, a termékeny, áldott székelýföld legkieb részeit bírták s vajdák Latko, ki „D. G. Transylv. parti. Wojewoda”-nak nevezé magát; igen hatalmas, dásgazdag főnök volt.

Ezidőben, mondják, templomuk is volt a cigányoknak; szép, jólélt s mindennel bőven felszerelt; a környék s nevezetesen a szomszéd oláh helyek irigysége tárgya. De mindemellett nem volt nyókere soká az „új magyar” nép véneinek e szép egyház; mert — ha föltek ezt mások, egy nekik is volt mit irigyeinők másoktól.

Volt ugyanis a közel faluban lakó románoknak egy igen-igen különös templomuk, melyre rendkívül fájat a „móre”-k foga s melyet mindemáron a magukévá szerettek volna tenni. E templom világ csudája lehetett méltán; mert falai sajtból, ablakai édeskalásból, ajtai szalonnából, gerendái kolbászból s tejeje fánkból, mindezeknek pedig legeslegjavából voltak készíte s mesterségesen kieftárvá.

Minden erejükkel azon voltak tehát, e templomok csudáját magukévá tenni s többiben tőnek esereajánlatot a román szomszédoknak, de ezek rá nem álltak; míg csak tetemes pöntözódással nem lönek kinalva s így egy szép tünnepi napon a leltő legnemélyebbsz módon megtörtét az eleserélt egyházak köllösön átadása; aszerint t. i. hogy az oláhok átvevék a cigányfalubeli köllök, ezek viszont az oláhok értittet élelemszerekből épült templomát; járandók isteni szítleltre ezentül egyik a másik taljába s viszont.

Történt pedig e esere után nemsokára, hogy a cigányok ösz s bősé vajdája meghalálozza, hossz-asz idős győzölöttet s fia, egy igen tapasztalatlan ifjú vevén át a kormányt, esőkent a cigányok keresete, fogvott élelmük s a kétségbeeséshz közeli állapotban közös gyűlésen végre elhatároák, a nemrög eserélt szép templom fölött — a fánkból állót — lebontani s aival esüllapitani éhségüket; jobb idők reményében s vártában, amidőn majd újan befűdhetők hasonlóval a egyházat.

Lépten követte a kivétel e böles határozatot, egy-két óra múlva tetőtlen nézett ég felé a drága templom és a cigányok anyástól gyermekestől jól-laktak — egy napra.

Mit tegyenek másnap, midőn újra nagy az éhség, ellenszer nem akad!? „A gerendákat áldozuk” volt az egyhangú vélemény s szabadon járható eső, nap a templom oltárát.

Harmadnapra sötét areokkal kerítgeték a földetlen egyházat s „az ablakok” hangzott mindenütt: „az ablakok csak setétlik a házat” s az ablakok is ki lönek szelvére.

Be jól esett a kalácsablakok adagjai mellé az ajtó jó kőver szalonnája!

De ez még mind nem elég, soká nem értek a szegény cigányok jobb időket s a vének böles tanácsát megfontolva, miszerint tetőtlen, ablak-s ajtótlan egyházban a Mindenható tisztelet lehetetlen lenne, elhatározták, hogy a még fálláló falakat szintén a romboló hatalmas éhség ellen óvszerül

használják föl. Nem hihető, hogy e böles határozat nagy ellenvetése vagy vitatásra adott volna okot; mert még azon éden lehordattak s szép lassan meg-emésztettek a jó zsíros sajtból állott falak.

Néhányan mégis megárhathat a sok jó kövér étel s így a körülálló népek gúny tárgyaúl váltak a cigányok, mitlha: „a helyett, hogy ök a templomban, ez bennük volna.”

Ellőz végre szűlföljűkjükről szomszédaiak folytonos gúnya s kacaja a szegény cigányokat s azóta szerte barangolnak a világ minden részében; de mintha önnön elvesztett, eszerberélt templomukat vélnek fölfeleli minden oláh templomban, különös előszeretettel látogatják ezideiglen, ahol szerét tehetik, az oláhok templomait.

Kh. Ede.

(Folytatás.)

E törekvés hálára és elismerésre méltó még akkor is, ha talán az eszközök megválasztása és alkalmazása körül tévedett, ha talán a bajt orvoslás helyett még növelte volna.

A szerelem egyetlen, egyenes és természetes útja a házasság lévén, minden léterés pedig ezen utról nem egyéb kicsapongásnál, a történelem azt tanúsítja, hogy egyes törvényhozők a kicsapongást gátolnak még inkább egyengtetéktől, ami főleg három irányban történt, ugymint egy része megengedék a többnejiséget, meg nem gondolva, hogy azáltal a szerelem lángja az emberiségnek épen gyöngyöbbs felében mintegy elapostak; más része nagyobb érdemet és szentséget tulajdonítottak az ugynevezett szűz állapotban mint a házasságban élőknek, meg nem gondolva, hogy a szív és lelek szűzessége és szentsége sokkal jobban megörizhető a házasságban mint azon kívül; más része pedig nem becsülvén eléggé a házasság jogostltságát, mely a szerelem elolthatatlanságában gyökerezik, ugy szerkesztették az államot, hogy a házadosás minden módon meg van nehezítve, és eltítva ott is, hol az eltítást semmi helyes ok sem igazolja, sőt inkább csak az erkölcsiség legnagyobb kára követi.)

Kell-e sok bizonygatás arra, hogy a többnejiség nem áll útjában a kicsapongásnak? Ugyhiszem, nem.

De talán a nőtelen férfiak és hajadon nők ezrei, akár egyenkint elsözvár, akár zárt társaságban élvén, jobban állják útját a kicsapongásnak? Én nagyon felek, hogy nem.

Érdekes volna minden egyes törvény eredetét nyomozni. En előre is remélem, hogy e nyomozásban, ha lelkiismeretesen izetnek, ki fogja derülni, hogy a kártékony törvények közül egy nem hozottát biggadt országgyűlés által, hanem vagy egyes ember önkénye szabta kortársaira, vagy zavargó gyűléseketben esékly többségre vergődött enoszakodása rötta nyakukba. Nem tudom magammal elhitetni, hogy akár a többnejiséget megengedő, akár a nőtelen és hajadon életre bárkit is kényszerítő, akár pedig a házasságot bünyöző és lehetetlentől törvények vesdes támaszközs útján és annyit körültekintéssel, mennyit az egy fontosságá kíván, jutottak volna a népek törvénykönyvébe.

Vagy azok találtak el, hogyan kell a kicsapongást gátolni, kik törvények által a házias állapot vagy lehetetlenül teszik, vagy szerelőtől terhelik, a fajtalanságra pedig nem csak szemet hunynak, hanem azt még többnemű kedvezésben is részesíteni nem bírhat? Ezek utjára, vagy népei kelt a természet egyetlen igaz útjára téríteni, vagy legalább a durvább kicsapongásoktól megőni számdekkában volt volna, maguk sem mondják.

Emlegetik ugyan az erkölcsiesség és igen gyakran: de felejtik, hogy az erkölcsiesség első és utolsó föltétele a választás szabadsága, ennek nélkülözhetlen kelléke a helyes tárgyszeret, ez pedig lehetetlen, hol a szót bármí tekintet bílneseli.

Kinek a szerencse kedvezett és van ideje, van módja férfias és öszinte történetírók vezetése mellett leszállni az emberiség multjába, kettőlőn igen hamar fog meggyözödni: arról, hogy minden jórával nemzet a házasságnál kezdte és későbbben romlott meg, amikor aztán romlását követte bukása; és másodsor arról, hogy eddig semmiféle törvénynek nem sikerült ajromlottságot meg-szüntetui vagy kevesbíteni, ha egyszer a nép meg volt mételevye, hogy tehát a gyógyítást nem lehet törvényektől várni, hanem egyes egyedül nagyobb világosságtól, melynek fényénél a leggyűlötebb és a legmíveltebb egyaránt belássák, hogy minden kicsapongás az öregebbektől eredvén, a jó utra való visszatérésnek is onnan kell kezdődnie, kiket mivel e határozatra kényszeríteni nem illik s nem is lehet, majd csak oktatás útján lehetend annak átutására bírní, hogy minden kártékony és bűnös oktalanság közt legveszedelmesebb az, mely a szerelem lángját félre-isméri és avval nem azon félelemmel, óvatossággal és tisztelettel bínik, melyet annak hatalma és szentsége érdemel és igényel! Minden más oktalanság kevesebbet kockáztat, mint ez, és minden más bűnnek büntetése a bűntevőnél állapodik meg, míg ez minden boldogságot, sőt annak alapjait, az életet, az egészséget, a fajt magát fenyegetvén, egyént és családát, községet és nemzetest, jelenkort és utódokat egyaránt oly örvény szélre sodor, melyen megállapodni majdem lehetetlen. E bűn az, melyből egy példa ezrek megromlására bőven elég, de melynek hinárjából csak egyet is kiragadni semmi törvény nem elegendő.

III.

A szerelem ügye a magyar fajnál.

Úgykézem megmutatni, hogy a szerelem micsoda és mire való, és megilletődvé láttuk a szomorú tényt, hogy számtalan nemzet, oktalanság által az élet forrásához, üdv és boldogsághoz helyett nyomort, fájdalmat, gyalázatot és halált merített befőle.

A pályakérdés, mely értekezésem homlokán áll, már kötelez szétneznem, mikép viselte és viseli magát a szerelem szentségével szemben azon faj, mely a magyar nemzet magvát képezi s melynek diésőse és boldogsága szivem forró óhajtása.

Sok bűnnel vádolják az ókor megrémült krónikáiról a népet, mely Attila vezérlete alatt vizár gyanánt elözölötte Európát, valamint azon csapatokat is, melyek Árpád, Zoltán és Taksony vezerek korában, mint a villám villantak és esaptak le, sokszor a hirt is majdnem megelőzve rettegő, népek közé. A magyar olvasó, látván a kézzelfogható sületlenségek, nagytások, ráfogások, fer-

Nevezetett a kiadó-tulajdonos Burger Zsigmond könyvnyomdájában